

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Лимаренко Наталії Петрівни

на тему «Організаційно-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в діяльність закладів дошкільної освіти», представлену на здобуття ступеня

доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми. У сучасних умовах реформування системи освіти в Україні зростає потреба у впровадженні гуманістичних інноваційних підходів до виховання дітей дошкільного віку. Дисертаційне дослідження Наталії ЛИМАРЕНКО спрямоване на впровадження цінностей олімпізму в освітній процес закладів дошкільної освіти як основи формування гармонійної особистості. Попри наявні дослідження з олімпійської освіти з різних аспектів, питання її системної інтеграції в практику роботи закладу дошкільної освіти відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти залишалося недостатньо розробленим. Дослідження відповідає сучасним викликам гуманізації освіти та формування ціннісних орієнтацій у дітей з раннього віку.

Аналіз науково-методичної літератури. Дисертантка здійснила ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних науково-літературних джерел, присвячених гуманістичним цінностям олімпізму, його виховному впливу. У роботі систематизовано наукові підходи провідних учених сфери олімпійської освіти та виявлено недостатню розробленість інтеграційних процесів у дошкільній освіті. Це дозволило дисертантці чітко окреслити наукову проблему та переконливо обґрунтувати актуальність і новизну дослідження.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2021–2025 рр. за темою 1.2. «Історіографія олімпійських видів спорту як джерело вивчення олімпійської спадщини» (№ державної реєстрації 0121U108333, Індекс УДК 796.032:930.1).

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у розробці та обґрунтуванні організаційно-методичних засад інтеграції олімпійської освіти в діяльність закладів дошкільної освіти та експериментальній перевірці їх ефективності.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз стану обраної проблеми дослідження у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії.
2. Визначити взаємозв'язок олімпійської освіти з Базовим компонентом дошкільної освіти України.
3. Розробити структурно-функціональну модель інтеграції олімпійської освіти в освітній процес закладів дошкільної освіти.
4. Розробити та обґрунтувати адекватні форми і методи інтеграції олімпійської освіти в закладах дошкільної освіти України та визначити їх ефективність.
5. Розробити практичні рекомендації для педагогічних працівників щодо інтеграції олімпійської освіти в діяльність закладів дошкільної освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- уперше розглянуто освітній процес закладів дошкільної освіти (ЗДО) як простір для використання інтеграції олімпійської освіти;
- уперше визначено взаємозв'язок олімпійської освіти з базовим компонентом дошкільної освіти України – Програмою розвитку дитини від народження до шести років «Я у світі»;
- уперше науково обґрунтовано та розроблено структурно-функціональну модель інтеграції олімпійської освіти в освітній процес закладів дошкільної освіти, яка графічно відображає у єдності і закономірності функціональні особливості структурних елементів процесу дослідження;
- уперше підібрано і систематизовано адекватний для дітей старшого дошкільного віку дидактичний матеріал, що забезпечує інтеграцію елементів олімпійської освіти в освітні лінії Програми розвитку дитини від народження до шести років «Я у світі», а саме: «Дитина у соціумі», «Особистість дитини»,

«Діяльність дитини», «Дитина в природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» та «Мовлення дитини»;

– визначено організаційно-педагогічні умови (основні та додаткові), що забезпечують здійснення інтеграції олімпійської освіти в освітній простір закладу дошкільної освіти.

– розроблено практичні рекомендації для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо інтеграції олімпійської освіти в освітній простір закладу дошкільної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. У дисертаційній роботі Наталії ЛИМАРЕНКО обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується цілісним підходом до вивчення проблеми, чіткою структурою дослідження та застосуванням комплексу наукових методів, адекватних меті й завданням роботи (методи теоретичного аналізу і синтезу, узагальнення та систематизації; порівняльно-історичного аналізу, моделювання; опитування, педагогічний експеримент; методи математичної статистики).

Достовірність результатів забезпечується значним обсягом емпіричних даних і репрезентативністю вибірки. У дослідженні взяли участь 184 вихователі ЗДО, 309 батьків та 323 вихованці старших груп із різних регіонів України (Київ, Чернівці, Полтава, Дніпро), що забезпечує широту та об'єктивність отриманих результатів.

Положення дисертаційного дослідження характеризуються внутрішньою логічною узгодженістю та ґрунтуються на базових положеннях педагогіки і теорії спорту. Висновки, сформульовані дисертанткою, впливають із результатів експериментальної роботи, що засвідчує їх наукову виваженість, обґрунтованість і достовірність.

Теоретичне значення. Результати дослідження розширюють і поглиблюють теоретичні уявлення щодо можливостей інтеграції олімпійської

освіти в систему дошкільної освіти та її значення для формування гармонійно розвиненої особистості дитини. Обґрунтування теоретичних засад дослідження становить вагомий внесок у розвиток наукових уявлень про інтеграцію олімпійської освіти в систему дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність дисертаційної роботи полягає у можливості використання її результатів у закладах дошкільної освіти, закладах вищої освіти та органах управління освітою і спортом. Розроблена структурно-функціональна модель інтеграції олімпійської освіти та методичні матеріали можуть слугувати основою для вдосконалення освітніх програм і практики роботи педагогів, сприяючи формуванню ціннісних орієнтацій і компетентностей дітей дошкільного віку. Матеріали дисертаційного дослідження дозволили вдосконалити викладання навчальної дисципліни «Олімпійський спорт» у Національному університеті фізичного виховання і спорту України (акт впровадження від 02.05.2025 р., освітній процес ЗДО № 168, № 225 м. Києва (акти впровадження від 30.04.2025 р.)).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота ґрунтується на власних наукових дослідженнях Наталії ЛИМАРЕНКО. Авторкою самостійно здійснено аналіз науково-методичних джерел, розроблено програму й діагностичний інструментарій дослідження, проведено збір і статистичну обробку емпіричних даних, обґрунтовано структурно-функціональну модель, а також сформульовано висновки та практичні рекомендації.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах, що підтверджує активну наукову комунікацію здобувачки та визнання результатів її роботи, а саме:

– міжнародного рівня: XV Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 16 вересня 2022 року), Міжнародній онлайн-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Розвиток фізичної

культури та спорту: новітні виклики, проблеми та перспективи» (Миколаїв, 28 жовтня 2022 року), XVI Міжнародній конференції молодих вчених (Київ, 29 червня 2023 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання та перспективи інноваційного розвитку науки та освіти в умовах євроінтеграції» (Рівне, 14 листопада 2024 року), V Міжнародній науково-практичній конференції «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти» (Харків, 16-17 квітня 2025 року);

– всеукраїнського рівня: Всеукраїнській науковій конференції «Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення» (20 жовтня 2023 року, м. Тернопіль); Всеукраїнській науковій конференції «Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення» (6–7 лютого 2025 року, м. Тернопіль); Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 45-й річниці Харківської державної академії фізичної культури «Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики» (5 квітня 2024 року, м. Харків); Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «На шляху до професійного вдосконалення» (27 травня 2025 року, м. Рівне).

Зміст дисертації та її основні положення. У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а також охарактеризовано її структуру й методологічне підґрунтя.

Перший розділ «Формування педагогічних засад олімпійської освіти» містить аналіз літературних і документальних джерел, що дало змогу розкрити генезу олімпійської освіти та особливості її становлення як цілісної педагогічної системи, заснованої на гуманістичних цінностях олімпізму. Визначено роль Міжнародного олімпійського комітету у розвитку олімпійської освіти та проаналізовано педагогічну спадщину П'єр де Кубертен, що дозволило обґрунтувати її виховний і соціокультурний потенціал у формуванні гармонійно розвиненої особистості.

Другий розділ «Методи та організація дослідження» містить обґрунтований методичний апарат, адекватний меті та завданням роботи. Використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження. Дисертаційне дослідження проводилося упродовж 2022–2025 років у три послідовні етапи, що забезпечило системність і логічність його реалізації.

Третій розділ «Духовно-моральне виховання дітей у закладах дошкільної освіти України» розкриває психолого-педагогічні особливості дітей старшого дошкільного віку та специфіку духовно-морального виховання в ЗДО України; аналізує сучасні освітні програми, що забезпечують реалізацію Базового компонента дошкільної освіти, а також узагальнює досвід використання виховного потенціалу олімпізму в діяльності ЗДО. Окрему увагу приділено емпіричному аналізу ставлення до олімпійської освіти всіх учасників освітнього процесу – вихователів, дітей старшого дошкільного віку та їхніх батьків.

Четвертий розділ «Організаційно-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в діяльність закладів дошкільної освіти» визначає шляхи інтеграції олімпійської освіти в діяльність закладів дошкільної освіти через освітні лінії програми «Я у світі». Особливу увагу приділено розробленій структурно-функціональній моделі, апробація якої в ЗДО № 168 та № 225 міста Києва підтвердила її ефективність щодо фізичного, інтелектуального та морального розвитку дошкільників. Також представлено організаційно-педагогічні умови реалізації олімпійської освіти в освітньому процесі ЗДО.

П'ятий розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнює результати дослідження, які підтвердили ефективність розробленої моделі та методичного супроводу. Доведено статистично значущі ($p < 0,05$) позитивні зміни у рівні обізнаності дітей з олімпійською тематикою, їх мотивації до занять фізичною культурою. Окремо підкреслено результати дослідження, що мають наукову новизну та одержані вперше.

Висновки дисертаційного дослідження логічно впливають із отриманих та всебічно проаналізованих у роботі результатів, є узгодженими з поставленою метою та завданнями й відображають цілісність проведеного наукового пошуку.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Наукові результати дисертації відображено у 12 наукових працях, зокрема у 4 статтях у фахових виданнях України та 8 публікаціях апробаційного характеру, які додатково підтверджують і розкривають результати дослідження.

Дискусійні питання та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Наталії ЛИМАРЕНКО, що вирізняється належним рівнем наукової новизни та практичної значущості, доцільно висловити окремі дискусійні положення та зауваження:

1. У другому розділі, при описі вибірки учасників експерименту, було б бажано надати ширшу характеристику кваліфікаційного рівня педагогів (стаж роботи, категорія), що дозволило б глибше проаналізувати кореляцію між досвідом вихователя та його готовністю до інтеграції інноваційного змісту.

2. У четвертому розділі описано дидактичні матеріали для семи освітніх ліній. Яким чином авторка пропонує забезпечити інклюзивну складову олімпійської освіти для дітей з особливими освітніми потребами, які відвідують інклюзивні групи ЗДО?

3. Оскільки дослідження проводилося у містах з різною чисельністю населення та рівнем спортивної інфраструктури (Київ проти Полтави чи Дніпра), чи виявлено специфічні регіональні особливості у сприйнятті олімпійських цінностей батьками та дітьми?

4. Список використаних джерел містить значну кількість праць, виданих понад 15 років тому. Роботу підсилило б використання більшої кількості актуальних зарубіжних публікацій (зокрема з бази Scopus/Web of Science), що висвітлюють сучасні тренди олімпійської освіти.

5. У роботі наявні окремі граматичні та стилістичні недоліки.

Висновок. Дисертаційна робота Наталії ЛИМАРЕНКО на тему «Організаційно-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в діяльність

закладів дошкільної освіти» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке має достатнє теоретичне й практичне значення. За своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів, дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ від 12 січня 2022 р. № 44, зі змінами), а її автор, Наталія ЛИМАРЕНКО, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент, доцент кафедри історії
та теорії олімпійського спорту
Національного університету фізичного
виховання і спорту України

Ірина КРОЛЬ